

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "СИНЕВИР"

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ "УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
КАФЕДРА БОТАНІКИ
КАФЕДРА ЕНТОМОЛОГІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

МАТЕРІАЛИ

КОНФЕРЕНЦІЙ ПРИСВЯЧЕНИХ 20-ТИ РІЧЧЮ
СТВОРЕННЯ НПП "СИНЕВИР"

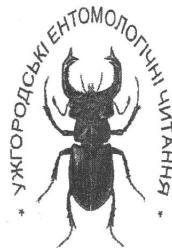

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

"ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ
УКРАЇНИ"

МІЖНАРОДНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

"УЖГОРОДСЬКІ
ЕНТОМОЛОГІЧНІ
ЧИТАННЯ"

2009

Синевир - 1 - 3 жовтня 2009 р.

Загальна кількість видів панцирних кліщів даного лісу склала 43 виду 32-х родів 18 родин, з яких найбільш багатими у видовому відношенні є родини: Oppiidae - 5 видів та Liacaridae - 4, ще чотири родини (Euphthiracaridae, Suctobelbidae, Ceratozetidae, Mucobatidae) представлені по 3 виду.

Чисельність угруповань орібатид окремих ділянок смерекового лісу оз. Синевир на час проведення досліджень коливалась від 26650 до 31300 особин на м², де 23 – 31% склали личинкові та німфальні стадії панцирних кліщів.

По чисельності видовий склад в цих угрупованнях серед домінантів (більше 5% від загальної суми дорослих особин на м²), особливо виділяються *Atropacarus striculus* (C.L.Koch, 1836) – 31%, *Steganacarus spinosus* (Sellnick, 1920) – 28% та деякі інші: *Hermannia gibba* (C.L.Koch, 1840) – 14%, *Tectocepheus velatus* (Michael, 1880) – 8, *Platynothrus peltifer* (C.L.Koch, 1839) – 7,7, *Conoppia palmicincta* (Michael, 1884) – 5,5.

Друга група видів по чисельності є субдомінанти (2-5% від загальної суми особин на м²) це *Euphthiracarus monodactylus* (Willmann, 1919), *Adoristes poppei* (Oudemans, 1840), *Liacarum xylariae* (Schrank, 1803), *Dissorhina ornata* (Oudemans, 1900), *Fuscozetes setosus* (C.L. Koch, 1840), *Minunthozetes pseudofusiger* (Schweizer, 1922), ін.

Третя група – рідкісні види (менше 2% від усіх особин на м²) і не тільки для нашого регіону, а також і для Палеарктики - *Steganacarus spinosus* (Sellnick, 1920), *Mezotritia piffli* Markel, 1964, *Oxyoppioides paradesapiens* Kulijev, 1962, *Melanozetes mollismilis* Schweizer, 1956, *Punctoribates zachvatkini* Shaldybina, 1969, *Eupelops subuliger* (Berlese, 1917), *Pergalumna altera* Grandjean, 1936 та деякі інші.

В заключенні можна сказати, що в смерековому лісі природоохоронної зони на березі оз. Синевир і не тільки в ньому при подальшому вивченні їх фаун, особливо кількостний видовий склад повинен вирости мінімум у 2 рази, а чисельність особин на м² буде залежати від умов середовища та рекреаційного навантаження.

РІДКІСНІ ТВЕРДОКРИЛІ (INSECTA, COLEOPTERA) ФАУНИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ З РОДИН MALACHIIDAE І DASYTIDAE

Мірутенко В.В.

Ужгородський національний університет, кафедра ентомології та збереження біорізноманіття,
вул. Волошина, 32, м.Ужгород-88000

Останнім часом створюються нові природоохоронні об'єкти, складаються списки рідкісних видів різного рангу тощо. Однак для цього потрібне попереднє ретельне вивчення складу флори чи фауни певних територій з подальшим виділенням саме рідкісних та загрожуваних видів.

Твердокрилі, і представники родин Malachiidae і Dasytidae зокрема, відіграють значну роль у функціонуванні екосистем. Малахідо- і дасітидофауна українсько-карпатського регіону не є багатою за кількістю видів, проте серед них є декілька рідкісних і таких, чисельність яких за останні роки суттєво скоротилася. За рідкісні ми вважаємо види, чисельність яких у зборах становила менше 1%, або знахідки яких обмежені невеликою територією.

Родина MALACHIIDAE

Troglops albicans (Linnaeus, 1767)

Поширення: Європа, Передня Азія, Кавказ.

Мезофільний, теплолюбний вид. Віддає перевагу добре освітленим і теплим стаціям, де його можна знайти на листках та гілках дуба, липи, в'язу і на трав'янистій рослинності під ними, а також на плодкових деревах, пнях, в дуплах старих дерев. Іноді зустрічається на стінах різних господарських і житлових споруд, зрідка залітає в будинки. Літ не є тривалим – з другої декади червня до першої декади липня.

На досліджуваній території – дуже рідкісний. Зустрічається в південно-західному передгір'ї, дещо вище може підніматися по долинах річок.

***Hypobaeus flavipes* (Fabricius, 1787)**

Поширення: Європа.

Мезофіл. Зустрічається на узліссях та лісових галявинах на квітучій трав'янистій рослинності, а також на дубі, грабі, хмелі. Й. Плахтер (Plachter, 1985) вказує, що декілька екземплярів цього виду були знайдені на стінах старих споруд, що добре освітлювалися та прогрівалися. Літ: червень-початок липня.

Сучасні знахідки з Українських Карпат обмежені південно-західним передгір'ям, де є дуже рідкісним.

***Charopus concolor* (Fabricius, 1801)**

Поширення: Південна і Середня Європа, Кавказ.

Ксерофіл. Заселяє схили з південною та південно-західною експозицією, де зустрічається на суцвіт'ях злаків, зонтичних, а також на кущах малини і ожини. Літ триває із середини травня до середини червня.

В Українських Карпатах зустрічається локально, поодинокі і тільки в Закарпатті – від низовини до нижнього гірського лісового поясу (межа нижнього і верхнього гірських лісових поясів).

***Malachius scutellaris* Erichson, 1840.**

Поширення: Середня Європа.

Мезофіл. Заселяє теплі стації горбкуватих місцевостей. Можна знайти на заплавах луках та по берегах річок на вайді, суріпиці і вербі (Burakowski, Mroczkowski, Stefanska, 1986). Ми відмічали на вільсі. Літ триває з середини травня до першої декади липня.

Нами під час власних досліджень знайдено лише декілька екземплярів, один з яких – єдина знахідка в межах верхнього лісового поясу. З досліджуваних територій відомий також за матеріалами із колекцій і фондів зоологічного музею і кафедри ентомології та збереження біорізноманіття УжНУ, що належать до різних вертикально-ландшафтних поясів Закарпатської області.

***Malachius rubidus* Erichson, 1840.**

Поширення: Південна і Середня Європа, Мала Азія.

Ксерофільний, тепло- і світлолюбний вид. Заселяє добре прогріті ділянки місцевості по берегах річок, ставів, озер. Тут він зустрічається на піску і камінні. На околицях лісу його можна знайти на колоссях диких злаків та на кущах *Rubus*. Літ триває з середини травня до середини червня.

В колекції Гролле (м. Львів) присутні 4 екземпляри, що були знайдені в північно-східних передгір'ях. Але сьогодні вид поодинокі зустрічається тільки на Закарпатській низовині і в південно-західному передгір'ї, де є дуже рідкісним.

***Clanoptilus spinipennis* Germar, 1824**

Поширення: Південна, Середня і Східна Європа, Кавказ, Передня Азія.

Мезофільний вид. Зустрічається в теплих стаціях, на квітучій трав'янистій рослинності. Літ в умовах Українських Карпат обмежений першою-другою декадами червня.

Дуже рідкісний, поодинокий для ентомофауни Українських Карпат вид. Зустрічається в Закарпатській низовині і по долинах річок заходить в нижній гірський лісовий пояс. В Прикарпатті не відмічений.

***Clanoptilus fulcifer* Abeille de Perrin, 1882.**

Поширення: Середня Європа, Передня Азія, Кавказ.

Ксерофіл. Тепло- і світлолюбний вид, заселяє ксеротермічні ділянки на схилах з південною і південно-західною експозицією, де ми його знаходили на трав'янистій рослинності. Літ в умовах регіону спостерігався в кінці травня - на початку червня.

Зустрічається в Українських Карпатах локально. До цього часу місця знахідок даного виду обмежені південною частиною Виноградівського району Закарпатської області (низовина і південна частина передгір'я, що безпосередньо межує з низовиною), де є дуже рідкісним.

***Clanoptilus affinis* Ménétries, 1832**

Поширення: Європа (крім півночі), Кавказ, Північна Африка, Передня і Середня Азія, Сибір.

Ксерофільний вид. Як і попередній, може бути знайдений на відкритих ділянках з лучною трав'янистою рослинністю, що добре прогриваються і освітлюються. Літ відбувається на початку червня.

Дуже рідкісний вид. Поширення в регіоні дуже локальне, обмежене південною (низинною) частиною Закарпатської області.

***Clanoptilus vulneratus* Abeille de Perrin, 1891**

Поширення: Південна і Середня Європа.

Ксерофіл. Тепло- і світлолюбний вид, заселяє стації з ксеротермічною рослинністю, особливо на схилах з південною і південно-західною експозицією. Поширений локально, на луках і узліссях. Б. Бураковскі із співавторами (Burakowski, Mroczkowski, Stefańska, 1986) зазначає, що може зустрічатися над континентальними солоними водоймами, що підтверджується і нашими знахідками декількох екземплярів біля солоних озер в с. Солотвино Закарпатської області. Літ триває з середини травня до середини червня.

Є рідкісним в межах Закарпатської низовини, південно-західного передгір'я і в нижньому лісовому поясі.

***Anthocomus coccineus* (Schaller, 1783)**

Поширення: Європа, Передня Азія.

Гігро-мезофіл. Заселяє зволожені місцевості в низовині і передгір'ї. Його особини зустрічаються на видах роду *Salix* (Roubal, 1936) і на *Phragmites communis*, де дорослі жуки живляться пилком. Залітає в будинки. Літ: вересень. Єдиний представник серед європейських Malachiidae, що літає до жовтня.

В ході наших досліджень виявлений лише в межах Закарпатської низовини, де є дуже рідкісним.

***Anthocomus bipunctatus* (Harrer, 1784)**

Поширення: Європа, Кавказ, Мала Азія.

Синантропний, ксерофільний вид. Може бути знайдений в парках, садах, городах, біля людського житла на чагарнику і квітучих фруктових деревах. Надає перевагу добре освітленим місцям, може залітати і в будівлі. Літ: друга половина травня-кінець червня.

У досліджуваному регіоні зустрічається поодиноким. Ми відмічаємо його тільки з території Закарпаття, тут нами відмічений в передгір'ї.

***Attalus analis* (Panzer, 1796)**

Поширення: Південна, Середня і Східна Європа, Мала Азія.

Мезофільний вид. За літературними даними в кінці XIX століття зустрічався в поясі букових лісів (Чорногора) (Nowicki, 1873). Літ триває від початку літа до осені.

Відмічений як для північно-східного, так і для південно-західного макросхилів. Є дуже рідкісним для регіону.

***Ebaeus flavicornis* Erichson, 1840**

Поширення: Європа (крім Північної).

Мезофіл. Зустрічається в горбкуватій місцевості і передгір'ях на вербах, липах і на трав'янистій рослинності під ними, залітає в будинки (Roubal, 1936). Наші знахідки зроблені на трав'янистій рослинності. Літ в регіоні спостерігається в середині червня.

В Українських Карпатах – дуже рідкісний. Наші нечисельні знахідки територіально відносяться до південно-західного передгір'я.

Родина DASYTIDAE

***Dasytes obscurus* Gyllenhal, 1813**

Поширення: Європа, Західний Сибір.

Мезофільний вид. Зустрічається на ялині (*Picea*), а також на трав'янистій рослинності, зокрема на розових, зонтичних і складноцвітих, що росте під ялинами. Також відмічений на відкритих вологих ділянках на осоках. Літ в регіоні триває з початку травня до середини липня.

В Українських Карпатах поширений спорадично і зустрічається в низовині, де є малочисленим, і поясі листяних лісів (тут – рідкісний).

***Dasytes coeruleus* (De Geer, 1774)**

Поширення: Західна і Середня Європа.

Мезофіл. Зустрічається переважно на трав'янистій рослинності, а також на стовбурах та гілках дерев (в'яз, бук, дуб), квітках, на деревині, що гние, під корою і мохом (Roubal, 1936). Літ триває з кінця травня до кінця червня.

Зібрані колекційні матеріали відносяться до нижнього і верхнього гірських лісових поясів.

За результатами власних досліджень для українсько-карпатського регіону нами загалом виявлено 27 видів жуків малашок і 12 видів дазітид. Серед малашок рідкісними є 13 видів, а з жуків дазітид – 2.

ЛІТЕРАТУРА

1. Burakowski B., Mroszkowski M., Stefanska J. Chrzaszczce (Coleoptera) Dermestoidea, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea // Warszawa, 1986, 23, 11. S.163-187.
2. Nowicki M. Beitrage zur Insektenfauna Galiziens. Jagellonische Univesitats-buchdruckerei. Krakau. 1873.
3. Plachter J. Morphologie und Biologie europaischer Vertreter der Gattungen Ebaeus Er. Und Hypebaeus Kiesw. (Coleoptera, Malachiidae). Zool. Jb. Anat. 1985, 113. S.391-425.
4. Roubal, J. Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska. Praha, 1936, T. 2, p. 17-32.